

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

פריסת סדין בסוכה

(י' א') **משנה:** פירס עליה (על הסוכה) סדין מפני החמה, או תחתיה מפני הנשר (נשירת עלים וקיסמים), או שפירס ע"ג הקינוף (לנוי על ארבעה קונדסים לרגלי מיטתו) פסולה (שאינו יושב בסוכה. שאוהל מפסיק ביניהם). אבל פורס הוא על גבי נקליטי המטה (שאינם אלא שניים, ויוצאים מאמצע המיטה. ומשום שאין לה גג טפח רחב למעלה, אינו נקרא אוהל).

אמר רב חסדא: לא שנו (שהפורס סדין פסולה) אלא מפני הנשר.¹ אבל לנאותה כשרה.²

לימא מסייע ליה (מתוספתא): סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצויירין, ותלה בה אגוזין שקדים אפרסקין ורימונים, פרכילי ענבים ועטרות של שבולין, יינות, שמנים, וסלתות, אסור להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט אחרון של חג (שהנוי נחשב חלק מהסוכה, ואסור ליהנות מהסוכה, כדלעיל ט' א'). ואם התנה עליהם, הכל לפי תנאו.³

(י' ב') (ודחי) דילמא (מדובר שפרס אותם) מן הצד (על הדפנות).⁴

תנא:⁵ נויי סוכה אין ממעטין בסוכה.⁶

אמר רב אשי: ומן הצד ממעטין.⁷

מנימין עבדיה דרב אשי איטמישא ליה כתונתא במיא ואשתטחא אמטללתא (נרטבה כותנתו במים ושטח אותה על הסוכה לייבשה). אמר ליה רב אשי: דלייה, דלא לימרו קא מסככי בדבר המקבל טומאה.

והא קא חזו ליה דרטיבא (שהיא לחה, ומוכחא מילתא דלנגבה שטחיה ולא לסכך).

לכי יבשה קאמינא לך (דתשקלה).

אתמר, נויי סוכה (סדינים הפרוסים תחת הסכך לנוי) המופלגין ממנה ארבעה -

(4) רב נחמן אמר: כשרה (כיון דלנוי סוכה יביניהו, בטלה לגבה).

(2) רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי: פסולה.⁸

1. דשויה סכך להגין, הלכך מפסיל משום מקבל טומאה. רש"י.

2. אין שם סכך עליה. דכל לנאותה אינו חוצץ, ובטיל גביה, וכמאן דליתיה דמי. על פי רש"י וריטב"א.

3. וכגון דאמר איני בודל מהם כל בין השמשות של יו"ט הראשון, דלא חל קדושה עליהו. רש"י.

4. אבל למעלה אימא לך, אפילו לנאותה נחשב מסכך בדבר המקבל טומאה.

5. גירסת הרי"ף והרא"ש ועוד ראשונים. ובדפוסים (וילנא): 'אתמר'.

6. קרמין הפרוסין למעלה לנוי, אין ממעטין בגובהה מעשרים להכשירה, דלאו מין סככה נינהו, דאי סכך הוה, הוה מיפסלה משום מקבל טומאה, ולא לפוסלה משום פחותה מעשרה. רש"י.

7. לה משיעור שבעה טפחים, דהא אינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו. רש"י.

8. משום אוהל מפסיק, ואשתכח דלא גני בסוכה. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

פירס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר: דעת הגאונים, רבנו תם, ורא"ש, שהמשנה עוסקת דווקא בכגון שחמתה של הסוכה מרובה מצילתה.⁹ אולם כאשר צילתה מרובה, הסוכה כשירה גם אם פירס עליה סדין, שבכגון זה אין הסכך הפוסל מצטרף לסכך הכשר.¹⁰ דעת רש"י ור"ן שהמשנה עוסקת בסוכה המסוככת כהלכתה. ואעפ"כ אם פירס עליה או מתחתיה סדין, להגן מחמה או מקיסמים, הסוכה פסולה.¹¹ **השו"ע** כתב בסתם **כרש"י**, וביש אומרים כגאונים.^{12,13}

נויי סוכה המופלגים ממנה ארבעה: לדעת רי"ף גיאת, רש"י, ורז"ה, רב חסדא ורבה בר רב הונא פוסלים משום אהל מפסיק, ואשתכח דלא גני בסוכה.¹⁴ ולדעת רמב"ן, ראב"ד, ורא"ש, נויין פוסלים משום סכך פסול; אלא שאם אינם רחוקים ארבעה טפחים מן הסכך, הם בטלים אגב הסוכה.¹⁵ ופסקו רי"ף, רמב"ם, רא"ש, ועוד, כרב חסדא ורבה בר רב הונא, דיחיד ורבים הלכה כרבים. **ורי"ף גיאת** פסק כרב נחמן. **והשו"ע** פסק כרי"ף וסיעתו.¹⁶

הנויין האוסרים: לדעת המאירי, נויי סוכה שרחוקים מן הסכך ארבעה טפחים, ויש בהם רוחב שבעה על שבעה, וצלתן מרובה מחמתן, אינם טפלים לסכך ליקרא נויי סוכה, אלא מקום חשוב הם בפני עצמם. **ובשיטת ריב"ב** כתב, דגודל הנוי ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, שהוא מקום חשוב.¹⁷ **ומהרי"ל** היה נזהר לתלות הנוי סמוך לגג הסכך, שלא יהא נדון משום סכך תחת סכך ויפסל. וכן פסק הרמ"א.¹⁸

9. כמודגש במשנה שפירס עליה "מפני החמה". אבל לפירוש הקונטרס (הפוסל אף כשצילתה מרובה מחמתה) קשה, דלמה יפסל מפני שמגין על האדם מפני החמה ומן הקיסמין מאי שנא מלנאותה.
10. ומיהו לכתחלה לא יעשה, אא"כ הוא ניכר לכל שמכוין כדי להגין או שהוא שרוי במים, שאז ניכר לכל שאינו שוטחו שם אלא כדי ליבש. טור. וכתב הב"י שלמד זאת מעובדא דמנימין עבדיה דרב אשי, דכל היכא דליכא הוכחה דלא פירס הסדין עליה כדי לסכך, אסור מפני מראית העין.
11. משום **דצורך האדם הוא**. ולא דמי לנאותה דכשרה, דשאני התם **דהוי צורך סוכה** ובטל לגבה. מרדכי. וכתב רבנו מנוח בדעת הרמב"ם, שממה שלא נקט לשון המשנה "מפני החמה", יש לכאורה לדייק שדעתו כרש"י, שאפילו אם צילתה מרובה מחמתה נפסלת.
12. או"ח, תרכט"ט. והמשנ"ב (ס"ק נח) כתב, דיש להחמיר למעשה כדעת רש"י וסיעתו. ומכל מקום בשעת הדחק שלא יכול לאכול בסוכה ע"י העלין הנושרין לתוך המאכל, או ע"י גשמים הנוטפין, או ע"י הרוח שמכבה הנרות, מוטב לפרוס סדין תחת הסכך בתוך ד' טפחים משיאכל חוץ לסוכה. אבל לא יברך על זה 'לישב בסוכה'. מקורות: גאונים (תשובות גאונים; הו"ד בתוספות). תוספות (ד"ה פירס). רא"ש (סי' טז).
13. כתב הרוקח (הלכות סוכות סי' ריט), אם חמה בסוכה ומזיקו, יפרוש סדין סביב הסוכה להגין מפני החמה והרוח. ואפילו בשבת מותר לנטותו סביב, דתוספת על אהל עראי מותר.
14. ולרב נחמן, כיון דלנוי סוכה יחבינהו, בטלה לגבה.
15. ולא דמי לדין סוכה תחת סוכה, דהתם מייירי בסכך כשר.
16. או"ח תרכז"ד. מקורות: רי"ף גיאת (הלכות סוכה). רמב"ם (הל' סוכה ה"ח). ראב"ד (כתוב שם, על הרי"ף). רמב"ן (מלחמות). רא"ש (סי' יח).
17. וכן פסק המשנ"ב (תרכז"ד, ס"ק יב).
18. או"ח תרכז"א. כתב הרמ"א על פי דבריו שמטעם זה אין לתלות שום נוי רק בפחות מארבעה לסכך. וכתב המשנ"ב (ס"ק טו), אף דמדינא אין לאסור רק ברוחב ארבעה טפחים, מכל מקום יש ליזהר לכתחילה אפילו אינו רחב ד' טפחים, שיש לחוש שמא יעשה נוי הרבה עד שיהא בהן שיעור זה וישב תחתיו. ולפי זה, אין לתלות פירות או כלים וכדומה דבר שפסול לסכך בהן אפילו לנוי, אלא בתוך ד' טפחים לסכך. מקורות: שיטת ריב"ב (ו א בדפי הרי"ף), מהרי"ל (מנהגים, הלכות סוכות, יג).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

נו"י סוכה אינם ממעטים, ומן הצד ממעטים: רבנו יהונתן כתב, שבגובה אדם יכול לצמצם קומתו מעט, או להסב, ולא הוי דירה סרוחה. אבל מן הצד ממעטין משיעור ז' טפחים דהא אינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו, ובישיבה אין אדם יכול לסבול דוחק הישיבה. ולדעת רבנו מנוח, הנויים ממעטים מן הצד, דכיון דכשרין לעשות מהן דופן הוו להו כמחיצה וממעטין שיעור הסוכה לפסלה.¹⁹

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות סוכה, סימן תרכז)

ד. פֶּרֶס סֵדִין תַּחַת הַסֶּכֶךְ לָנוּי, אִם הוּא בְּתוֹךְ אַרְבַּעַת טַפְחִים לָגַג, כְּשֶׁרָה; וְאִם הוּא רְחוֹק ד' טַפְחִים מִן הַגֶּג, פְּסוּלָה; וְאִם אֵינוֹ לָנוּי, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ אַרְבַּעַת טַפְחִים, פְּסוּלָה וְיֵשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לְתַלּוֹת שׁוּם נוֹי סָכָה רַק בְּפָחוֹת מִד' לִסְכָּה (מִהָרִ"ל).

(או"ח, הלכות סוכה, סימן תרכט)

יט. פֶּרֶס עֲלֶיהָ סֵדִין מִפְּנֵי הַחֲמָה, או תַּחְתֶּיהָ מִפְּנֵי הַנֶּשֶׁר, כְּלוּמַר שֶׁלֹּא יִהְיוּ עֲלִין וְקַסְמִין נוֹשְׂרִים עַל שִׁלְחָנוֹ, פְּסוּלָה; אֲבָל אִם לֹא פֶּרֶס אֲלָא לְנֵאוֹתָהּ, כְּשֶׁרָה וְהוּא שְׂיֵהָא בְּתוֹךְ ד' לִסְכָּה; וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁסָּכָה שְׂיֵהָא מִסְּכַכְתָּ כְּהִלְכָתָהּ וְיֵרָא שְׂמָא יִיבֵשׁ הַסֶּכֶךְ אוֹ יִשְׁרוּ הָעֲלִין וְתִהְיֶה חֲמָתָה מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ, וּפֶרֶס עֲלֶיהָ סֵדִין שֶׁלֹּא תִתְיַבֵּשׁ, או תַּחְתֶּיהָ שֶׁלֹּא יִשְׁרוּ הָעֲלִין, כִּיּוֹן שֶׁהַסֵּדִין גּוֹרֵם שֶׁעַל יָדוֹ צִלָּתָה מְרֻבָּה מִחֲמָתָהּ, פְּסוּלָה; אֲבָל אִם לֹא כֵּן בְּפִרְסַת הַסֵּדִין אֲלָא לְהִגֵּן מִפְּנֵי הַחֲמָה וְהָעֲלִין, או לְנֵאוֹתָהּ, כְּשֶׁרָה וּבִלְבָד שְׂיֵהָא בְּתוֹךְ אַרְבַּע לִסְכָּה; וּמֵימָיו לְכַתְּחִלָּה לֹא יַעֲשֶׂה אֲלָא אִם כֵּן הוּא נֶכֶר לְכָל שְׂמִיכוֹן כְּדִי לְהִגֵּן אוֹ שֶׁהוּא שְׂרוּי בְּמִים, שְׂאֵז נֶכֶר לְכָל שְׂאִינוֹ שׁוֹטְחוֹ שֵׁם אֲלָא לִיבֵשׁ.

(או"ח, הלכות סוכה, סימן תרלד)

ג. יֵשׁ בָּהּ שְׂבָעָה עַל שְׂבָעָה, וְנִתֵּן בָּהּ בְּגָדִים לְנֵאוֹתָהּ וּמִמַּעֲטִים אוֹתָהּ מִשְׂבָּעָה עַל שְׂבָעָה, פְּסוּלָה.

שינה תחת כילה בסוכה

(י"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל: מותר לישן בכילה (הפרוסה מסביב למיטה) בסוכה, אע"פ שיש לה גג,²⁰ והוא שאינה גבוהה עשרה.

(י"א א') לישנא אחרינא אמרי לה:

אמר רב יהודה אמר שמואל: מותר לישן בכילת חתנים (שגגה משופע) בסוכה, לפי שאין לה גג, אע"פ שגבוהה עשרה (אבל כשיש לה גג, אפילו פחות מעשרה פוסלים).

תא שמע: נקליטין שנים וקינופות ארבעה. פירס על גבי קינופות, פסולה. על גבי נקליטין, כשרה, ובלבד שלא יהו נקליטין גבוהין מן המטה עשרה טפחים. הא גבוהין מן המטה עשרה פסולה, אף על פי שאין לה גג!

19. כיוון דלא בטלים לגבי הדופן. מה שאין כן בגובה הסוכה, הנוי פסול לסיכוך ובטל לסכך. ובדומה לזה כתב הב"ח (תרלטג), כיון שאסור ליטלם כל שבעת ימי החג נחשבין כדופני הסוכה וממעטין אותה משיעורה בסוכה קטנה. וכתב הביה"ל (תרלד, ד"ה אותה משבעה), שלפי זה, היכי דהתנה דאינו בודל כל בין השמשות דמותר ליטלו, אינו ממעט. מקורות: רבנו יהונתן מלוניל (ברי"ף ו א). רבנו מנוח (ספר המנוחה, הל' סוכה ה,יח).

20. שאין גגה משופע כשל נקליטין, אלא שווה כשל קינופות. רש"י.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שאני נקליטין דקביעי.

אי קביעי להוי כקינופות!

לגבי קינופות לא קביעי, לגבי כילה קביעי.

שיטות הראשונים

שינה בכילה בסוכה: ללישנא קמא, אם הכילה לא גבוהה עשרה, מותר לישון בה אפילו שיש לה גג. ללישנא בתרא, אם אין לה גג, מותר אפילו אם היא גבוהה עשרה. **רי"ף גיאת,** פסק כלישנא בתרא, דכילה דיש לה גג, אף על פי שאינה גבוהה י' אסורה, דאהל הוא. אין לה גג, אף על פי שגבוהה י' נמי מותרת. שהכל תלוי בגג. **ורי"ף, רמב"ם, רא"ש** ועוד, פסקו כתרי לישני לקולא, דלא פליגי, אלא בעינן תרתי לאיסורא, שתהיה גבוהה עשרה ויהיה לה גג. וכן פסק **השו"ע**.²¹

פירס על גבי קינופות או נקליטין: כתב **הר"ן**, מסתברא דג' דינים הם, כילה ונקליטין וקינופות: (1) כילה דלא קביעא, לא מיתסרא אלא היכא דאיכא תרתי לריעותא, שיש לה גג וגבוהה עשרה. (2) ונקליטין קביעי טפי מכילה, ואף על פי שאין להן גג, כל שהן גבוהין עשרה אין ישנים תחתיהן. (3) קינופות דקביעי ויש להן גג, אפילו אין גבוהים עשרה אין ישנים תחתיהן. **והרמב"ם** היקל בנקליטין אף שגבוהים מעשרה, ובקינופות אם אינם גבוהים עשרה.²² **והשו"ע** כתב בסתם כדעת **הר"ן**, וביש אומרים כדעת **הרמב"ם**.²³

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות סוכה, סימן תרכז)

- א. (צריך לישב באויר הסכה) הישן תחת המטה בסכה, אם היא גבוהה י' טפחים, לא יצא.
- ב. הישן תחת הכילה בסכה, אם אינה גבוהה עשרה טפחים או שאין לה גג רחב טפח, יצא.
- ג. העצים היוצאים מארבע ראשי המטה אסור לפרס עליהן סדין ולישון תחתיו, אפילו אם אינם גבוהים עשרה; אבל אם אחד יוצא באמצע המטה בראשה, והשני במרגלותיה כנגדו, ונותנים כלונסות (פרוש עצים ארפים קעין קנה של רמח) מזה לזה, מתיר לפרס סדין עליו ולישון תחתיו, משום דאין לה גג רחב טפח למעלה; והוא שלא יהיו גבוהים עשרה טפחים. ויש מכשירין אפילו בגבוהים עשרה טפחים.

21. או"ח תרכזב. מקורות: רי"ף גיאת (הלכות סוכה). רמב"ם (הל' סוכה ה,כג). רא"ש (סי' כ).

22. וכתב המגיד משנה: והוא דבר מתמיה על דברי רבינו שהשוה כילה ונקליטין וקינופות. וגם בהלכות לא זכרו החלוק הזה. וי"ל שרבינו והרב אלפסי ז"ל סוברין שברייתא וסוגיא זו דלא כהלכתא, דאתיא אליבא דמאן דמכשיר סוכה העשויה כמין צריך, דשפועי אהלים דקביעי, כאהלים דמו. ואנן קי"ל דסוכה העשויה כמין צריך פסולה ולא כאהלים דמו, אף על גב דקביעי, בין לקולא בין לחומרא, ופליגין סוגיין אהדדי, וקיימא לן כי הא דלא חשיב אהל אלא בתרתי בגובה עשרה ובגג טפח. ע"כ. ואמנם הר"ף סתם דבריו ולא הזכיר גובה עשרה כלל, בין לגבי קינופות ובין לגבי נקליטין. וכתב הריטב"א, דאפשר שרבינו אלפסי ז"ל שלא פירש כלום בנקליטין והביא משנתנו כפשטה, מפני שסתם נקליטין אינן גבוהין עשרה ולפיכך כשרים, ובקינופות פסולה אף על גב דלא גביה עשרה.

23. תרכזג. מקורות: רמב"ם (הל' סוכה ה,כד). ר"ן (ו א ברי"ף).